

Vrsta z naslovnice

BELOROBİ NETOPİR *PIPISTRELLUS KUHLII*

Monika Podgorelec

Belorobi netopir je netopirček, ki ga je skoraj vsak izmed vas že videl letati. To je tisti netopir, ki v mestih in v naseljih kroži okrog luči in lovi žuželke, podnevi pa se najpogosteje skriva neke v špranjah ali za opažem na stavbah. Spada v skupino malih netopirjev iz rodu *Pipistrellus* sp. Ti so zaradi svoje majhnosti ljudem ponavadi zelo ljubki, malo manj pa mogoče netopiroslovcem, saj je za zanesljivo določitev do vrste, netopirjem potrebno dobesedno pogledati v zobe.

Značilnosti

Je majhen (dolžina glave in telesa = 40 – 47 mm, razpon prhuti = 21 – 24 cm) in lahek (masa = 5 – 8 g) netopir s spremenljivo obarvanostjo kožuha (Schober & Grimmberger, 1993). Po hrbtni strani je rjav včasih s svetlejšimi odtenki, trebušna stran pa je svetla, belkasta ali svetlo rumenkasta. Nedorasle živali so temnejše. Uhlji so kratki, bolj ali manj trikotni in na vrhu zaokroženi, poklopec pa je od baze do vrha bolj ali manj enakomerno širok, z zaokroženo konico. Prhuti so ozke, na njihovem zunanem delu med petim prstom in nogo pa je ostro ločen bel 1 – 2 mm širok rob, ki le v redkih primerih manjka. Bel rob je viden tudi na repni opni med nogo in repom. Vrsto od drugih netopirskih vrst iz rodu malih netopirjev pri nas nedvoumno ločimo le po strukturi zobovja: prvi zgornji sekalec (I^1) je dolg in enogrbičast (pri drugih vrstah tega rodu dvogrbičast), drugi zgornji sekalec (I^2) pa kratek. Med podočnikom (C) in drugim velikim predmeljakom (PM^2) je v zgornji čeljusti zelo majhen in navznoter zamaknjen prvi predmeljak (PM^1), ki je od strani komaj ali skoraj nič viden (Kryštufek, 1991; Dietz in sod., 2007).

Belorobi netopir oddaja ehlokacijske ultrazvočne klice tipa FM-QCF, ki se končajo blizu 36 – 40 kHz (Russo & Jones, 2002; Dietz in sod. 2007) in tu se jih z ultrazvočnim detektorjem sliši najglasneje. Pa vendar je vrsto z detektorjem nemogoče razločiti od podobne vrste, če nimamo posnetih socialnih klicev živali. Ehlokacijski klici belorobega netopirja so namreč zelo podobni klicem Nathusijevega netopirja (*Pipistrellus nathusii*), oglašanje pa lahko razlikujemo s pregledom sonograma socialnih klicev omenjenih vrst.

V okretnem in hitrem letu z majhnim manevrirnim prostorom lovi predvsem tržače, komarje, večče, enodnevnice, mladotnice (Dietz in sod., 2007). Loviti začne približno 20 minut po sončnem zahodu (Presetnik & Cerar, 2003), včasih celo še preden zaide sonce (Dietz in sod., 2007).

Za vrsto so značilna pozno poletna ali zgodnje jesenska rojenja, ko se netopirji zadržujejo v skupinah. V tem času osebkii pogosto zaidejo tudi v

notranjost stavb, o čemer pričajo tudi številni posamezniki, ki nas obvestijo o najdbah posamičnih netopirjev. Tudi v primeru, ko se je v študentski dom v Ljubljani jeseni zateklo preko 100 drobnih in malih netopirjev, je bil vmes najden belorobi netopir (Zagmajster, ustno).

Slika 1: Belorobi netopir (*Pipistrellus kuhlii*). (Foto: Alenka Petrinjak)

Razširjenost

Belorobi netopir je v Sloveniji zelo pogosta (Presetnik in sod., v tisku) in splošno razširjena vrsta.

V splošnem pa jo najdemo v celotnem sredozemskem prostoru, od Kanarskih otokov do 93 ° na V, v Mali Aziji in na Bližnjem Vzhodu, v večjem delu Afrike in v J in Z Evropi (od Iberskega polotoka in Francije do J Nemčije, Švice, Avstrije, Madžarske, J Bolgarije in Ukrajine, Balkanskih držav) in JZ delu Rusije (Dietz in sod., 2007; Bogdanowicz, 2004). Severna meja razširjenosti sega v Evropi na zahodu severneje kot na vzhodu. Vrsta se od 80-ih let prejšnjega stoletja širi proti severu (Dietz in sod., 2007; Bogdanowicz, 2004), o čemer pričajo tudi prve najdbe vrste na Slovaškem (Celuch & Ševčík, 2006; Danko, 2007), Poljskem (Sachanowicz in sod., 2006) in Češkem (Reiter in sod., 2007).

Življenjski prostor

Je močno sinantropna vrsta (vrsta, vezana na človekova bivališča), ki je pogosta v mestih in naseljih. Tu ima svoja kotišča (na stavbah za opažem, za žlebovi, v škatlah za rolete, za polkni, v stenskih špranjah, pod strešniki in v skalnatih stenah), svoja prezimovališča (v špranjah na fasadah stavb, skalne špranje) in prav tako svoja prehranjevalna območja (ulične svetilke, vrtovi, parki ali vodna okolja). Kljub temu, da vrsta pogosto naseljuje stanovanjske stavbe, pa je o njeni biologiji znano le malo. Nekaj dobrih informacij je v Sloveniji k temu prispevala ga. Cerar iz Krašnje, ki že od l. 2002 vsako leto redno spremlja porodniško gručo belorobih netopirjev pod opažem svoje hiše. V gruču je v teh letih naštel 20 – 60 belorobih netopirjev (CKFF, 2008), sicer pa imajo netopirje pod opažem že od l. 1978 (Presetnik in Cerar, 2003).

Poznavanje v Sloveniji

Podatki o zatočiščih te vrste v Sloveniji so razmeroma redki, saj je vrsta verjetno bolj vezana na stanovanjske hiše, ki se jih za netopirje ne pregleduje načrtno kot npr. cerkve. Zato je vsak podatek o tej vrsti dragocen. Znana kotišča so bila najdena v hiši v Krašnji, v Lipovcih, v Svetem Petru in v cerkvah v Predloki, Prešnici in domnevno v Lendavi, kjer je bilo najdenih nekaj 20 kadavrov (CKFF, 2008). Posamezna poletna zatočišča so znana iz cele Slovenije, nemalo pa je najdb posameznih osebkov v jesenskem in zimskem času, ki se zatečejo v notranje prostore stavb. Največ podatkov o prisotnosti vrste na nekem območju je bilo zbranih s transekti z ultrazvočnimi detektorji (CKFF, 2008).

Ogrožanje in varstvo

Vrsta je pogosta, sinantropna in kot kaže, dobro prenaša spremembe v rabi prostora, npr. inteziviranje kmetijstva ali gozdne goloseke (Dietz in sod., 2007). Tako kot vsi netopirji v Sloveniji je tudi belorobi netopir zavarovan. Vrsto ogroža predvsem preganjanje iz stavb, ki pa, dokler to ni množično, zaradi številčnosti populacije zaenkrat še ne predstavlja resne grožnje (Presetnik in sod, v tisku). Pa vendar je tako početje v nasprotju s predpisi, ki netopirje varujejo. Vrsto pa lahko ogroža tudi pomanjkanje žuželk, ki izginjajo zaradi intenzivnega kmetijstva ali umetne nočne svetlobe.

VIRI:

- Bogdanowicz W., 2004: *Pipistrellus kuhlii* (Kuhl, 1817) – Weißrand fledermaus. Str. 875–908. V: Krapp F. (ed.): Handbuch der Säugetiere Europas. Band 4: Fledertiere. Teil II: Chiroptera II. Vespertilionidae 2, Molossididae, Nycteridae. Aula-Verlag, Wiebelheim, x+605–1186 str.
- Celuch, M. & Ševčík M., 2006: First record of *Pipistrellus kuhlii* (Chiroptera) from Slovakia. *Biológia* (Bratislava) 61: 637–638.
- CKFF, 2008 Podatkovna zbirka Centra za kartografijo favne in flore, januar 2008.

- Danko Š., 2007: Reprodukcia *Hypsugo savii* a *Pipistrellus kuhlii* na východnom Slovensku: ďalšie dôkazy o ich šírení na sever [Reproduction of *Hypsugo savii* and *Pipistrellus kuhlii* in eastern Slovakia: further evidence of their spreading northwards]. Vespertilio 11: 13-24 – samo izvleček v angleščini
- Dietz, C., v. Helversen, O. & Nill D., 2007. Handbuch der Fledermäuse Europas und nordwestafrikas. Biologie, Kennzeichen, Gefährdung. Kosmos Naturführer. 399 str.
- Kryštufek, B. 1991. Sesalci Slovenije. Prirodoslovni muzej Slovenije, Ljubljana.
- Presetnik, P. & Cerar, M., 2003. Opazovanja kolonije belorobega netopirja *Pipistrellus kuhlii* v Krašnji (osrednja Slovenija) v letu 2002 – spremembe številčnosti, čas izletavanja in prehranjevalni habitati. Natura Sloveniae 5(2): 47-57.
- Presetnik, P., Koselj, K., Zagmajster, M., Aupič Zupančič, N., Jazbec, K., Žibrat, U., Petrinjak, A. & Hudoklin, A., v tisku. Atlas netopirjev (Chiroptera) Slovenije. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju.
- Reiter, A., Benda, P. & Hotovy J., 2007. First record of the Kuhl's Pipistrelle, *Pipistrellus kuhlii* (Kuhl, 1817) in the Czech Republic. Lynx (Praha) 38: 47–54.
- Russo, D. & Jones, G., 2002. Identification of twenty-two bat species (Mammalia: Chiroptera) from Italy by analysis of time-expanded recordings of echolocation calls. Journal of Zoology 258: 91-103.
- Sachanowicz, K., Wower, A. & Bashta A. T., 2006: Further range extension of *Pipistrellus kuhlii* (Kuhl, 1817) in Central and Eastern Europe. Acta Chiropterol. 8: 543–548.
- Schober, W. & Grimmberger, E., 1993. Bats of Britain and Europe. The Hamjyn Publishing Group Limited, London. 224 str.